

**RZEWUSKI
HENRYK**

KLASZTOR
SURLAŃSKI

Rzewuski Henryk
Klasztor Surlański

«Public Domain»

Henryk R.

Klasztor Surlański / R. Henryk — «Public Domain»,

Ciesz się klasyką! Miłego czytania!

Содержание

Конец ознакомительного фрагмента.

7

Henryk Rzewuski

Klasztor Surlański

Pamiętki Soplicy – pierwotny tytuł brzmiał: *Pamiętki J Pana Seweryna Soplicy, cześnika parnawskiego*. [przypis edytorski]

Klasztor surlański – gawęda znana także pod tytułem *Klasztor człuchowski*. [przypis edytorski]

Niechaj mędrkowie, jak chcą, rozumkują, zaprzeczeniu nie podpada, że wiara ze wszystkich uczuć jest najsilniejszym i najwięcej twórczem¹. Duma, potęga, rozum, męstwo wielkich rzeczy na świecie dokazały; ale co jest największego, co przetrwało czasy, to było dziełem wiary. Wiele starożytnych narodów zniknęło, że ledwo ich pamięć zachowuje się między ludźmi, a jeżeli coś się z nich zostało, co by dotykalnie świadczyło o ich niegdyś bycie, to tylko pomniki ich wiary: te trwają dotąd. Pomniki ich potęgi, lubo² bardzo starownie³ wzniesione, w kurzawę już się obróciły, jak zwłoki tych, co je stawili. Jeżeli wiary, choć błędne, ale istotne, tyle były silnemi⁴; czegóż nie dokaże nasza jedynie prawdziwa, której sam Bóg wcielony nauczył? Jakoż co tylko jest teraz na świecie trwałego, szlachetnego, godziwie potężnego, wszystko to natchnęła wiara ojców naszych. Nawet nie pojmuję, czem⁵ się człowiek bez wiary podniesie⁶, jeżeli wielkich dopuściwszy się zbrodni, niezupęnie jeszcze zagładził ostatki szlachetności duszy: bo człowiek sam w sobie nie posiada oczyszczającej siły, musi ją koniecznie otrzymać od potężniejszej Istoty. Tać⁷ to i u pogan nawet były jakieś obrzędy leczące sumienia. Być może, że Pan Bóg i tam patrząc na szczerze korzącego się zbrodniarza, użył mu jakichś środków powrotu do cnoty i błogosławił jego pokutę; bo nikt nad możliwość ofiary nie robi, a co tylko jest dobrego, czy uczynek, czy myśl, bez natchnienia bożego nie będzie. Ale to jest rzecz głęboka, której nie tylko świecki, ale kapłan nawet nie rozwiąże. Co się nas tyczy, to jest pewne, jasne i niezawodne; i tego pilnujemy; a co będzie z innymi, tego nigdy nie dojdziem. Tej zagadki słowa nasz Pan nam nie objawił. Tyle tylko wiem, że o ile jest zarozumiałe im dotuszać⁸, o tyle okrutnie ich potępiać. Dziękujemy naszemu Zbawicielowi, że nas oświecił i wprost dał nam środki, którymi możemy jego łaskę, że tak powiem, zniewolić. Prawodawstwo naszej chrześcijańskiej pokuty jest tak jasne, tak dokładne, tak skutkiem usprawiedliwiane; że niczem⁹ się nie wymówimy, jeżeli z niego korzystać nie będziemy. W tem¹⁰ wielka wyższość dawnych czasów nad terażniejszymi¹¹, że chociaż z jednej strony bywały zbrodnie większe niż te, na które teraz patrzymy (bo żywotność naszych przodków była silniejsza niżeli zniewieściałych potomków, co nie będąc nawet zdolni podnieść się do namiętności gwałtownych, jedynie w podłych i nikczemnych gnuśniej), z drugiej strony wielkie było wyobrażenie o cnocie i o pokutach, którymi¹² się wykupywały przeciwne jej wykroczenia. Bywały czyny gwałtu, bywały czyny i podłości: oba te rodzaje występków czasem się

¹ *najsilniejszym (...)* *twórczem* – daw. forma Msc. i N. lp przymiotników r.n.; dziś tożsama z r.m.: najsilniejszym, twórczym. [przypis edytorski]

² *lubo* (daw.) – choć. [przypis edytorski]

³ *starownie* – z wielkim staraniem; starannie. [przypis edytorski]

⁴ *silnemi* – daw. forma N. i Msc. lm przymiotników r.ż. i r.n.; dziś tożsama z r.m.: silnymi. [przypis edytorski]

⁵ *czem* – daw. forma zaimka w Msc. i N.lp r.n.; dziś: czym. [przypis edytorski]

⁶ *czem się (...)* *podniesie* – daw. składnia; dziś: dzięki czemu się podniesie. [przypis edytorski]

⁷ *tać* (gw.) – przecież. [przypis edytorski]

⁸ *dotuszać komuś* – podjudzać, podżegać kogoś. [przypis edytorski]

⁹ *niczem* – daw. forma N. i Msc. lp r.n.; dziś: niczym. [przypis edytorski]

¹⁰ *tem* – daw. forma N. i Msc. lp zaimków r.n.; dziś tożsama z r.m.: tym. [przypis edytorski]

¹¹ *teraźniejszymi* – daw. forma N. i Msc. lm przymiotników r.ż. i r.n.; dziś tożsama z r.m.: terażniejszymi. [przypis edytorski]

¹² *którymi* – daw. forma N. i Msc. lm zaimków r.ż. i r.n.; dziś tożsama z r.m.: którymi. [przypis edytorski]

łączyły, aby zaślepiwszy człowieka, zamienić go w potwór¹³. W to się do zbytku¹⁴ wpatrują miłośnicy istniejącej pory; a nie chcą zastanowić się nad tem, co się obok działo. Jak to w owych czasach wznaszały się przytułki dla nędzy i rozpaczy, jak się po gościńcach gęściły pielgrzyny; jak drapieżne bestyje ustępowały swych jaskiń pokutnikom różnego rodzaju; jak się nimi puszcze napełniały. Więc były głęboko wyryte w sercach wyobrażenia obowiązków; a pokąd one się nie zatrą, nie ma nic rozpaczającego¹⁵ dla społeczeństwa. Bo ten tylko w niewinności wielkie rzeczy może działać, kto w występku umie znosić wielkie pokuty. W owym ogólnym duchu czasu niepoślednie trzymała miejsce¹⁶ nasza ojczyzna. Między rozlicznymi dowodami jeden szczególnie utkwił mi w pamięci, lubo¹⁷

¹³ *zamienić go w potwór* – dziś z D. w potwora. [przypis edytorski]

¹⁴ *do zbytku* – nadmiernie, zbyt wiele. [przypis edytorski]

¹⁵ *rozpaczającego* – dziś: rozpaczliwego; skłaniającego do rozpacy. [przypis edytorski]

¹⁶ *trzymać miejsce* – dziś: mieć miejsce. [przypis edytorski]

¹⁷ *lubo* (daw.) – choć. [przypis edytorski]

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.